

ZBORNÍK

**SLOVENSKÉHO
NÁRODNÉHO
MÚZEA**

**ANNALES
MUSEI
NATIONALIS
SLOVACI**

**ARCHEOLÓGIA
20**

**ROČNÍK
C IV – 2010**

ZBORNÍK

SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA

C IV – 2010

ARCHEOLÓGIA

20

Redakčná rada

PhDr. Juraj Bartík, PhD. (predseda), PhDr. Beata Egyházy-Jurovská,
PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD., Doc. PhDr. Dušan Čaplovič, DrSc., PhDr. Štefan Holčík,
CSc., PhDr. Vladimír Turčan, PhDr. Ladislav Veliačik, DrSc.

Zostavovateľ

PhDr. Vladimír Turčan

Autori fotografií: Radoslav Čambal, Miroslava Daňová, Igor Choma

Autori kresieb: Igor Bazovský, Radoslav Čambal, Zdeněk Farkaš,
Lucia Hlavenková, Jana Hritzová, Anita Kozubová, Peter Šimčík

Mapový podklad: Martin Bartík

Preklad do nemeckého

a anglického jazyka: Mgr. Jana Kličová

Neprešlo jazykovou úpravou

Layout, tlač: SINEAL, spol. s r.o., Bratislava

Vydalo: Slovenské národné múzeum - Archeologické múzeum, Bratislava 2010

Náklad: 400 kusov

© Slovenské národné múzeum - Archeologické múzeum, Bratislava 2010

ISBN 978-80-8060-254-3

OBSAH – INHALT

ŠTÚDIE

<i>Zdeněk Farkaš: Medený sekeromlat zo Studienky</i>	7
<i>Eine kupferne Schaftlochaxt aus Studienka</i>	10
<i>Róbert Malček: Zvieracia plastika badenskej kultúry z Lieskovca</i>	11
<i>Tierplastik der badener Kultur aus Lieskovec</i>	16
<i>Juraj Bartík – Marcus Schreiner: Ein Bronzehortfund aus Gemeinde Lubá</i>	17
<i>Hromadný nález bronzových predmetov z obce Lubá</i>	31
<i>Lucia Hlavenková: Hradisko kultúry stredodunajských popolnicových polí v Marianke</i>	
– 1. časť (typologicko-chronologická analýza)	33
<i>Die Höhensiedlungen der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur in Marianka</i>	
– 1. Teil (Eine typologisch-chronologische Analyse)	44
<i>Anita Kozubová: Hroby so železnými sekerkami na pohrebiskách zo staršej doby železnej</i>	
<i>v karpatsko-dunajskom priestore</i>	47
<i>Gräber mit Eisenäxten auf früheisenzeitlichen Gräberfeldern im Karpaten-Donauraum</i>	65
<i>Eva Kolníková – Branislav Kovár: Laténske mince v bratislavskom Podhradí</i>	69
<i>Latènezeitliche Münzfunde aus der bratislavaer Vorburg</i>	73
<i>Igor Bazovský – Miroslava Daňová: Antické pečatné prstene z Bratislavy-Rusoviec</i>	75
<i>Antike Siegelringe aus Bratislava-Rusovce</i>	80
<i>Miroslava Daňová – Radoslav Čambal – Vladimír Turčan: Súbor predmetov z bratislavského Hradného kopca</i>	81
<i>Eine Kollektion von Gegenständen aus dem bratislavaer Burghügel</i>	88
<i>Mário Bielich – Kristián Elschek – Peter Šimčík: Včasnostredoveké objekty z Chorvátskeho Grobu,</i>	
<i>miestnej časti Čierna voda</i>	89
<i>Frühmittelalterliche Objekte aus Chorvátsky Grob, Ortsteil Čierna voda</i>	98
<i>Július Vavák: Včasnostredoveké osídlenie v Pezinku</i>	99
<i>Frühmittelalterliche Besiedlung in Pezinok</i>	111
<i>Radoslav Čambal – Igor Choma: Románsky meč a hlavica meča z Bacúrova</i>	113
<i>Ein romanisches Schwert und ein Knauf des Schwertes aus Bacúrov</i>	117
<i>Juraj Malec: Drobné stredoveké fortifikácie na strednom Považí (12. stor. – pol. 16. stor.)</i>	119
<i>Kleine mittelalterliche Fortifikationen im mittleren Waaggebiet (12. Jahrhundert – Mitte des 16. Jahrhunderts)</i>	136

KOLOKVIUM

Germánska keramika zo sídlisk záverečného horizontu svébskeho osídlenia
Germanische Keramik aus Siedlungen des Schlusshorizontes von swebisher Besiedlung

<i>Vladimír Turčan: Ôsmy ročník kolokvií k problematike germánskej keramiky.....</i>	<i>139</i>
<i>Achter Jahrgang der Kolloquien zur Problematik der germanischen Keramik</i>	<i>140</i>
<i>Ján Beliak: Germánske osídlenie v Štúrove a na dolnom Pohroní v staršej dobe rímskej.....</i>	<i>141</i>
<i>Germanische Besiedlung im Štúrovo und unterem Gran-Gebiet in der älteren römischen Kaiserzeit.....</i>	<i>148</i>
<i>Klára Kuzmová: Nálezy terra sigillata a jej napodobenín z germánskych sídlisk v Bíni</i>	<i>175</i>
<i>Funde von Terra sigillata und deren Nachahmungen aus germanischen Siedlungen in Bíňa.....</i>	<i>178</i>
<i>Vladimír Turčan: Osídlenie z doby rímskej v Bíni (stručný prehľad).....</i>	<i>179</i>
<i>Römisch-kaiserzeitliche Besiedlung in Bíňa (kurze Übersicht)</i>	<i>184</i>

VČASNOSTREDOVEKÉ OBJEKTY Z CHORVÁTSKEHO GROBU MIESTNEJ ČASTI ČIERNA VODA

MÁRIO BIELICH – KRISTIÁN ELSCHKEK – PETER ŠIMČÍK

Keywords: West Slovakia, Chorvátsky Grob, settlement, Early Middle Ages (8th-9th centuries), pottery.

Abstract: In 2007 a development-led rescue archaeological excavation was carried out during the construction of roads and underground utilities networks for the residential zone “Triangel” in the cadastral area of the municipality Chorvátsky Grob, district Čierna Voda. In total 44 archaeological features were examined. In the presented article we will focus only on medieval features from the 8th-9th centuries. 20 settlement pits, mostly of utilitarian character, could be assigned to this period. We did not find any dwelling or manufacturing features. During the excavations we have also identified 24 pits from the Early Aeneolithic and Hallstatt Periods.

V roku 2007 uskutočnili pracovníci Archeologického ústavu SAV v Nitre archeologický výskum v katastri Chorvátskeho Grobu časť Čierna Voda na polohe Vlčie kúty pri výstavbe areálu rodinných domov „Triangel“. Čierna Voda je miestnou časťou obce Chorvátsky Grob (okr. Senec) a predmetný výskum bol realizovaný na parcelách č. 1569/1–6 a 1560/2.

Chorvátsky Grob sa nachádza medzi obcami Ivanka pri Dunaji, Bernolákovo, Veľký Biel, Slovenský Grob a bratislavskou mestskou časťou Vajnory. Územie, na ktorom sa nachádza Chorvátsky Grob, prechádza od miernej terasy do Šúrskej depresie. Obec tvoria dva hlavné sídelné útvary, Chorvátsky Grob a Čierna Voda, a hospodárskopriemyselné sídlo Triblavina. Zostávajúcu časť územia obce tvorí poväčšine poľnohospodárska pôda a vinice.

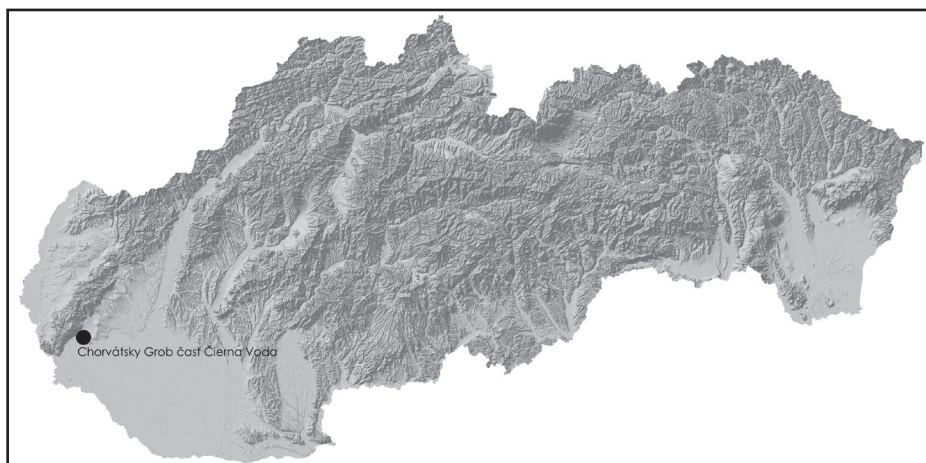
Priestor pre plánovanú výstavbu patrí k zaplavovaným územiám, ktoré boli pôvodne napojené na vodný systém Jurského Šúru. Terén je v tejto časti rovný a bez výraznejších prevýšení, nakoľko ide o bezprostredné okolie potoka Čierna Voda. Prebytočné povrchová voda bola meliorizovaná do niekoľkých zberných kanálov, pričom hladina spodnej vody je však stále pomerne vysoká. Plocha, na ktorej sa uskutočnil archeologický výskum, sa využívala na poľnohospodárske účely.

Z katastra obce je známych niekoľko archeologických lokalít, ktoré dokladajú pomerne husté polykulturné osídlenie. Prvé nálezy z Chorvátskeho Grobu - Čiernej Vody, kamennú štiepanú industriu, drviace podložky a keramiku z eneolitu, publikoval v „Slovenskom denníku“ Š. Janšák. Tieto nálezy možno s veľkou pravdepodobnosťou priradiť k ludanickej skupine lengyelskej kultúry. V 80. rokoch 20. stor. v okolí Čiernej Vody uskutočnil L. Voštinár dôkladný povrchový prieskum. Zo širšieho okolia polohy Hrudok získal rozsiahlu kolekciu nálezov z obdobia skupiny Bajč-Retz, bádanskej kultúry (vrátane hlinenej plastiky) a mladšej až neskorej doby bronzovej. V oblasti Chorvátskeho Grobu sa nachádza aj jedno z najrozsiahlejších halštatských sídlisk v stredodunajskom priestore. Pochádzajú z neho fragmenty keramiky s perforovanými hrdlami, čo je v prostredí juhozápadného Slovenska a vôbec v celej severovýchodnej halštatskej oblasti cudzí výzdobný prvok (Studeníková 1993). Záchranými výskumami uskutočnenými Archeologickým múzeom SNM v Bratislave v Chorvátskom Grobe, časti Čierna Voda podarilo doložiť osídlenie z doby laténskej, azda rozptýleného dvorcového typu (Farkaš 2004). Potvrdením tohto osídlenia sú neskoršie nálezy objektov z doby laténskej, z inventáru ktorých sa osobitne vyníma fragment železného meča (Bartík 2007). Z katastra Chorvátskeho Grobu sú známe aj nálezy z včasného stredoveku, ktoré možno pripísať slovan-

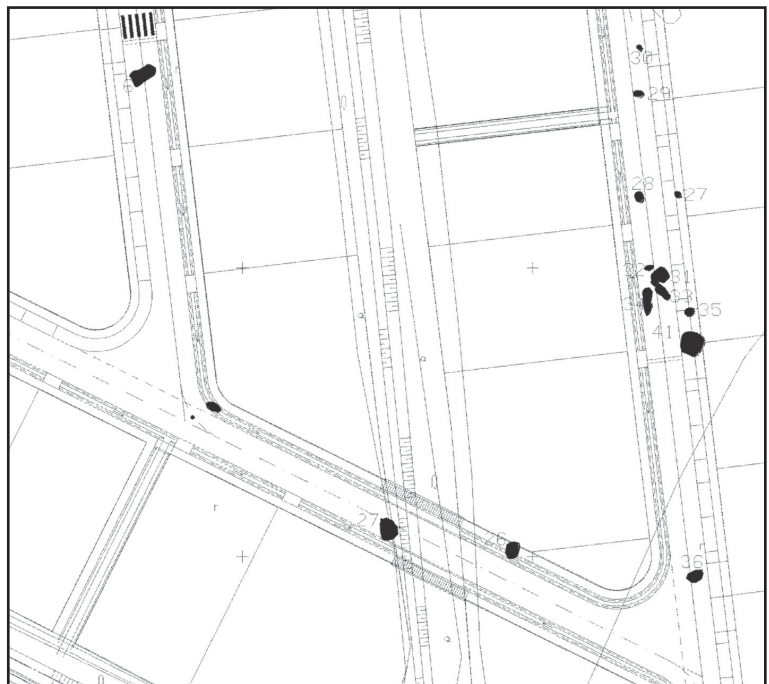
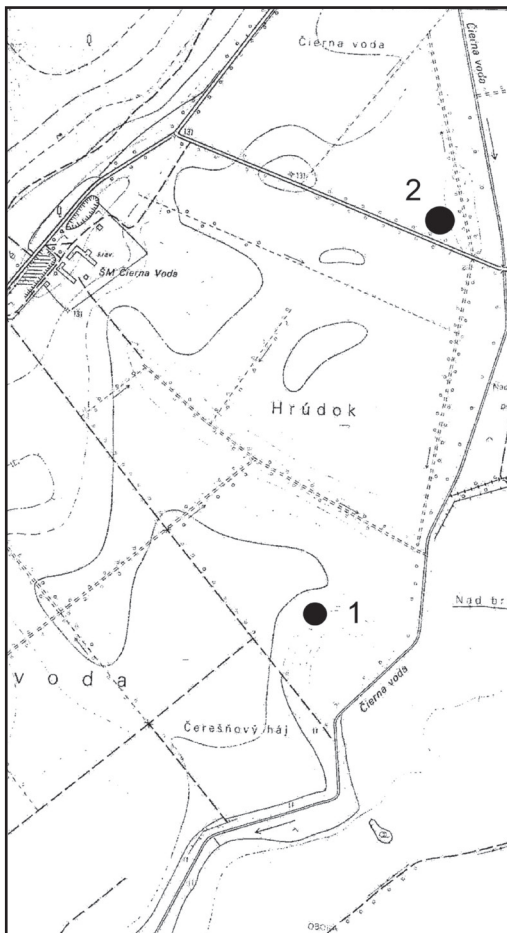
skému etniku. K včasnostredovekým nálezom s osobitným významom patrí zlatý prsteň s očkom, ktoré pozostáva z platničiek zdobených granuláciou a je ukončené sivomodrou sklenenou vložkou. Jeho nálezové okolnosti sú však nejasné (Zábojník 2007, 13–30).

Archeologický výskum

Plocha archeologického výskumu v Chorvátskom Grobe-Čiernej Vode bola vymedzená vytýčením budúcej infraštruktúry pre areál rodinných domov „Triangel“. Postup

Obr. 1 Chorvátsky Grob-Čierna Voda. Poloha Chorvátskeho Grobu v rámci Slovenska

Obr. 3 Chorvátsky Grob-Čierna Voda. Plán výskumu

Obr. 2 Lokalizácia výskumu v katastri Chorvátskeho Grobu 1. Čerešňový háj, 2. Vlčie kúty

archeologického výskumu sa v prvej fáze obmedzoval na dohľad nad skrývkou ornice pomocou mechanizmu UDS. Následne boli skúmané identifikované objekty. Celkovo bolo zistených 44 sídliskových objektov, ktoré možno priradiť k trom fázam osídlenia polohy: eneolitu (ludanická skupina), dobe halštatskej a včasnému stredoveku (8. – 9. storočie).

Osídlenie vo včasnom stredoveku

Včasnostredoveké osídlenie sa koncentrovalo na miernej vyvýšenine v juhovýchodnej časti skúmanej plochy. Po odstránení ornice a následnom začistení plochy sa začali čítať objekty ako tmavé tvary na bielom až žltom piesočnatom podloží. Začistenú plochu, odhrnutú hlinu i bezprostredné okolie objektov sme prehľadali detektorom kovov. Jediné kovové predmety pochádzajú z objektov 6/07 (zlomky železného kovania) a 35/07 (železný nožík). Všetky preskúmané sídliskové objekty sú hospodárskeho charakteru. Ide väčšinou o kolové, odpadové a zásobné jamy.

Objekt 6 (tab. 7: 1, 2) sa podarilo identifikovať už pri odstraňovaní ornice (20 cm od súčasného povrchu) ako tmavý oválny útvar s výplňou tvorenou uhlíkom a črepami. Hranice objektu sme identifikovali priečnym rezom cez objekt siahajúcim do hĺbky cca 20 cm (40 cm od súčasného povrchu). Následne bola exkavovaná severná polovica objektu a neskôr po ponechaní kontrolného bloku naprieč objektom aj jeho južná časť. Po vybratí výplne sa ukázalo, že objekt má oválny tvar a mierne miskovité dno. V zásype sa nezistilo výrazné zvrstvenie. Rozmery: dĺ. 340 cm, š. 162 cm, hĺ. 46 cm (obr. 5: 2). Nálezy: keramika, fragmenty železného kovania.

Fragment z tela nádoby Výzdobu tvorí vlnovka vytvorená 3 hrotým hrebeňom na pleciah nádoby a dve obežné línie v horizontálnom smere. Hlina obsahuje menšie množstvo minerálnych štruktúr (slúda). Farba črepu je hnedá. Nádoba je redukčne vypálená (obr. 7: 3).

Fragment horného okraja hrncovitej nádoby. Výzdobu tvoria 3 vlnovky vytvorené jednohrotým nástrojom pod okrajom nádoby. Hlina obsahuje menšie množstvo minerálnych štruktúr. Farba črepu je hnedo - sivá. Nádoba je redukčne vypálená (obr. 7: 4).

Fragment horného okraja hrncovitej nádoby. Výzdobu tvoria dve vlnovky vytvorené 3 hrotým hrebeňom na pleciah nádoby a dve obežné línie v horizontálnom smere. Hlina obsahuje minerálne štruktúry. Farba črepu je hnedá. Nádoba je redukčne vypálená (obr. 7: 5).

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdobu tvoria vlnovky vytvorené 2 a 3 hrotým nástrojom a obežné horizontálne línie vytvorené 3 hrotým nástrojom. Hlina obsahuje minerálne štruktúry. Farba črepu je hnedá. Nádoba je redukčne vypálená (obr. 7: 6).

Fragment horného okraja hrncovitej nádoby. Výzdobu tvorí vlnovka tesne pod okrajom vytvorená 3 hrotým nástrojom. Hlina je jemne plavená bez minerálnych štruktúr. Farba črepu je hnedo-sivá. Nádoba je redukčne vypálená (obr. 7: 7).

Fragment horného okraja menšej hrncovitej nádoby. Výzdobu tvoria horizontálne vlnovky a línie vytvorené 5hrotým nástrojom (hrebeňom). Hlina je jemne plavená bez minerálnych štruktúr. Hlina je hnedej farby. Nádoba je redukčne vypálená (obr. 7: 8).

Fragment horného okraja väčšej hrncovitej nádoby. Podarilo sa nám identifikovať horizontálne obežné línie. Hlina obsahuje minerálne štruktúry. Farba črepu je hnedo-sivá. Nádoba je redukčne vypálená (obr. 7: 9).

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdobu tvorí vlnovka vytvorená 2 hrotým nástrojom a obežné horizontálne línie vytvorené 3 hrotým nástrojom. Hlina obsahuje menšie množstvo minerálnych štruktúr. Farba črepu je hnedo-sivá. Nádoba je redukčne vypálená (obr. 7: 10).

Objekt 7 sme zachytili na južnej strane skúmanej plochy už pri odstraňovaní ornice (25 cm od súčasného povrchu) ako tmavý kruhový útvar s výplňou tvorenou uhlíkmi a črepmi. Objekt bol zahĺbený do piesčitého podlažia. Preskúmaná bola jeho západná polovica s ponechaním východného profilu. Po jeho zdokumentovaní bola preskúmaná aj jeho východná polovica. Rozmery: dĺ. 212 cm, š. 146 cm, hĺ. 52 cm. Nálezy: keramika a zvieracie kosti.

Objekt 19 sa črtal po začistení skúmanej plochy ako tmavý obdĺžnikový útvar. Objekt bol zahĺbený do ílovitého podlažia. Objekt nebol preskúmaný kompletne, nakoľko sa jeho časť nachádzala mimo skúmanú plochu. Rozmery: dĺ. 379 cm, š. 250 cm, hĺ. 39 cm. Bez nálezov.

Objekt 20 bol identifikovaný po odstránení ornice ako oválny objekt s čierno-hnedou výplňou. Okolitý terén tvorila žltá ílovitá zem. Z výplne objektu pochádza iba minimum črepov. Rozmery: dĺ. 230 cm, š. 120 cm, hĺ. 41 cm. Nálezy: keramika.

Objekt 21 bol zachytený kruhová jama, ktorá sa rysovala ako čierno hnedý flak v žltej ílovej hline. Konzistencia výplne bola bahnitá. Jama obsahovala malé fragmenty včasnostredovekej keramiky. Rozmery: dĺ. 180 cm, š. 124 cm, hĺ. 50 cm. Nálezy: keramika.

Objekt 22 je sídlisková jama, ktorá sa rysovala ako čierno hnedý flak v žltej ílovej hline. Konzistencia výplne bola bahnitá. Jama obsahovala malé množstvo keramiky.

Rozmery: dĺ. 85 cm, š. 75 cm, hĺ. 20 cm. Nálezy: keramika.

Objekt 23 bol identifikovaný ako sivohnedý kruhový útvar s priemerom 180 cm zahĺbený do ílového podlažia. Konzistencia výplne objektu bola bahnitá. Jama obsahovala malé fragmenty včasnostredovekej keramiky. Rozmery: dĺ. 180 cm, š. 178 cm, hĺ. 56 cm. Nálezy: keramika

Objekt 24 bol v žltej ílovej podložnej hline zachytený hnedo-čierny kruhovitý objekt, pravdepodobne kolová jama. Jama obsahovala iba jeden fragment včasnostredovekej keramiky. Rozmery: dĺ. 54 cm, š. 42 cm, hĺ. 20 cm. Nálezy: keramika.

Objekt 25 sa podarilo identifikovať na západnom okraji výkopu na uloženie inžinierskych sietí v juhovýchodnej časti skúmanej plochy. Objekt sa javil ako tmavý útvar zahĺbený do ílového podlažia, ktorý bol spoločne prerušený výkopom. Preskúmaná a zdokumentovaná bola jeho západná zachovalá polovica. Výplň tvorila ílovitá zemina s drobnými uhlíkmi. Bez nálezov. Rozmery: dĺ. 128 cm, š. 122 cm, hĺ. 66 cm

Objekt 26 bol identifikovaný ako sivohnedý oválny útvar zahĺbený do ílovej zeme. Za metódu jeho exkavácie bolo zvolené postupné vyberanie v štyroch štvrtinách. Po vybratí výplne sa potvrdil jeho oválny tvar v profile a nezistilo sa zvrstvenie zásypu. Rozmery: dĺ. 182 cm, š. 82 cm, hĺ. 58 cm. Nálezy: keramika, kosti a polovica praslena z jemne plavenej hliny s výzdobou v podobe vlnovky.

Objekt 27 sa javil ako malý čiernastý oválny útvar. Najprv bola preskúmaná jeho južná polovica s ponechaním západného profilu. Po zdokumentovaní bola preskúmaná aj jeho západná polovica. Rozmery: dĺ. 380 cm, š. 270 cm, hĺ. 18 cm. Nálezy : keramika a zvieracie kosti.

Objekt 27A sa podarilo identifikovať v tesnej blízkosti odvodňovacieho kanálu v južnej časti skúmanej plochy už na úrovni odstránenej ornice (30 cm od súčasného povrchu) ako oválny útvar zahĺbený do žltkastého ílového podlažia. Preskúmaná bola jeho západná polovica s ponechaním východného profilu. Po zdokumentovaní bola preskúmaná aj jeho východná polovica. Výplň objektu tvorila zväčša hnedá až hnedočierna ílovitá hlina premiešaná s črepmi, uhlíkmi a kosťami. Nálezy: keramika a zvieracie kosti.

Objekt 28 sa nachádzal vo východnej časti plochy. Javil sa ako sivohnedý kruhový útvar zahĺbený do ílového podložia s výplňou tvorenou hlinou premiešanou s uhlíkmi.

Rozmery: dĺ. 170 cm, š. 166 cm, hĺ. 12 cm. Bez nálezov.

Objekt 29 sme zdokumentovali vo východnej časti plochy v blízkosti objektu 28 a bol identifikovaný ako sivohnedý oválny útvar zahĺbený do ílového podložia s výplňou tvorenou hlinou premiešanou s uhlíkmi. Rozmery: dĺ. 190 cm, š. 86 cm, hĺ. 18 cm. Bez nálezov.

Objekt 30 bol identifikovaný ako sivohnedý oválny útvar zahĺbený do ílového podložia, nachádzajúci sa pri objektoch 28 a 29. Preskúmaná bola najprv jeho západná polovica s ponechaním východného profilu. Po jeho zdokumentovaní bola preskúmaná aj jeho východná polovica. Rozmery: dĺ. 82 cm, š. 74 cm, hĺ. 22 cm. Nálezy: keramika.

Objekt 31 bol objavený na vyvýšenej ploche. V pôdoryse črtal ako sivohnedý oválny útvar zahĺbený do ílovitého podložia. Rozmery: dĺ. 310 cm, š. 248 cm, hĺ. 38 cm. Nálezy: keramika.

Objekt 32 sa nachádzal v juhovýchodnej časti skúmanej plochy. Javil sa ako hnedo-čierny tmavý oválny útvar bol zahĺbený do ílovitého podložia s výplňou tvorenou hlinou premiešanou s uhlíkmi a črepami. Rozmery: dĺ. 150 cm, š. 76 cm, hĺ. 46 cm. Nálezy: keramika.

Objekt 33 sme identifikovali v blízkosti objektu 32. Mal oválny tvar a bol zahĺbený 30-40 cm do ílového podložia. Výplň objektu bola tvorená zväčša hnedou až hnedočiernou hlinou, ílovitej konzistencie. Rozmery: dĺ. 296 cm, š. 132 cm, hĺ. 40 cm. Nálezy: keramika a zvieracie kosti.

Objekt 34 sa podarilo zachytiť na juhovýchodnom okraji skúmanej plochy. Mal kvadratický tvar a bol zahĺbený 30-40 cm do ílovitého podložia. Výplň objektu tvorená zväčša hnedá až hnedočierna ílovitá hlina. Objekt nebol preskúmaný kompletne. Rozmery: dĺ. 440 cm, š. 120 cm, hĺ. 40 cm. Nálezy: keramika a zvieracie kosti.

Objekt 35 bol zahĺbený do žltkastého ílového podložia a narušil pravekú vrstvu. Rozmery: dĺ. 132 cm, š. 102 cm, hĺ. 36 cm. Nálezy: keramika, železný nožík a zvieracie kosti.

Objekt 36 sa podarilo identifikovať na južnej strane skúmanej plochy ako oválny útvar zahĺbený do žltkastého ílového podložia. Preskúmaná bola jeho západná polovica s ponechaním južného profilu. Južnú časť objektu sa nepodarilo preskúmať kvôli vystupujúcej spodnej vode. Rozmery: dĺ. 136 cm, š. 100 cm, hĺ. 12 cm. Nálezy: keramika a zvieracie kosti.

Keramika 8. – 9. storočia.

Tak ako na iných stredovekých sídliskových lokalitách, i v Čiernej Vode má v nálezovom fonde prevahu keramika. Pre jej fragmentárnosť sa nepodarilo zrekonštruovať žiadnu celú nádobu. Z hľadiska funkčnosti dominujú hrncovité nádoby. V skúmanom súbore sa nevyskytol žiadny pekáč alebo pražnica.

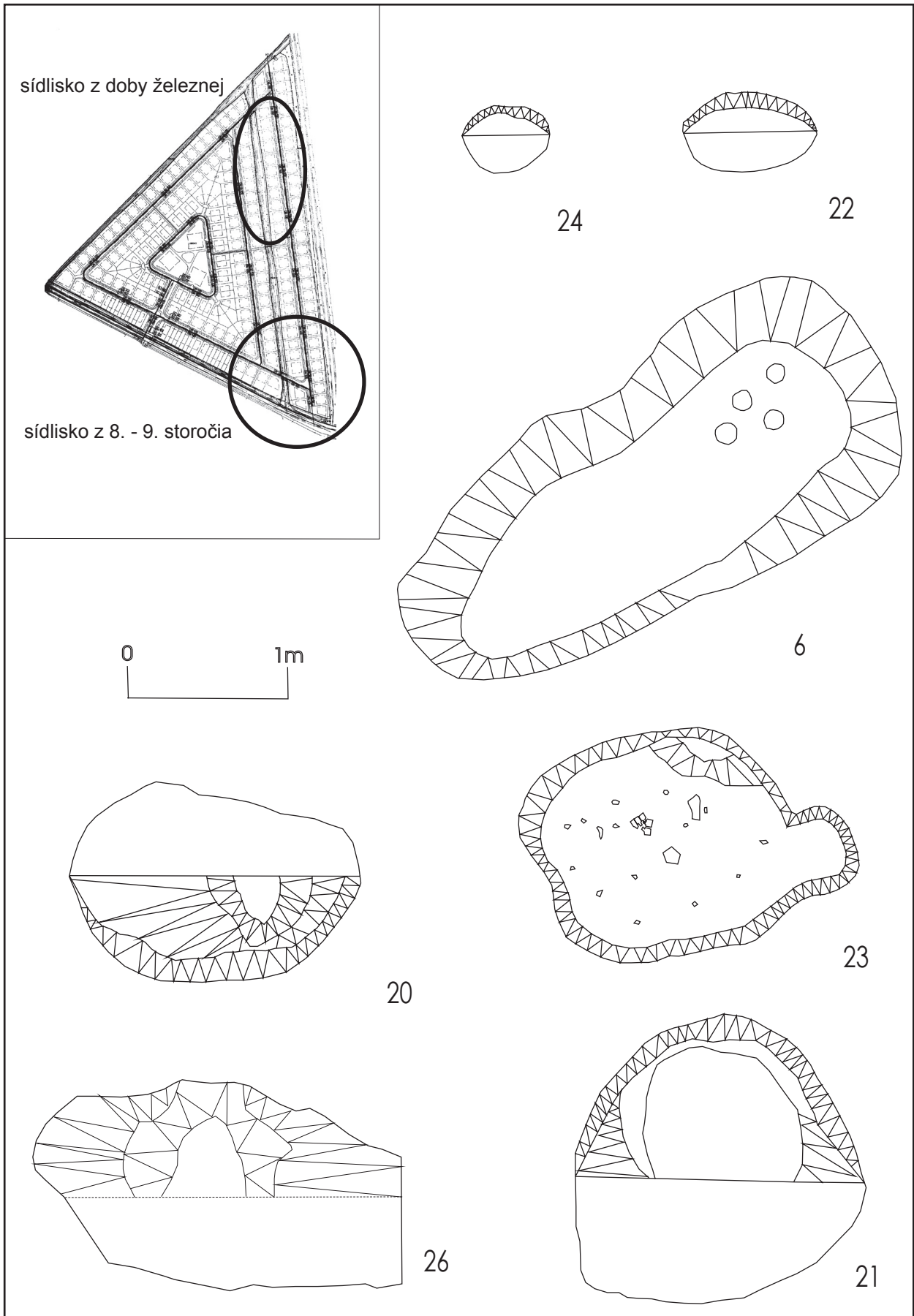
Výzdobu tvoria vlnovky a línie obtáčané v horizontálnom smere. Línie sú robené jednohrotým a viachrotým nástrojom (2 – 7 hrotov) tzv. hrebeňom. Výzdobu nie je možné niekedy presne určiť v dôsledku nakláňania nástroja pri obtáčaní nádoby. Vlnovky a obežné línie sa väčšinou neprelínajú, výnimku tvorí zlomok (obr. 6: 6), kde nedokonalé vlnovky sú prekryté obežnými líniami. Nedokonalé vlnovky prechádzajú aj do obežných línii (obr. 7: 13). Výzdoba sa nachádza

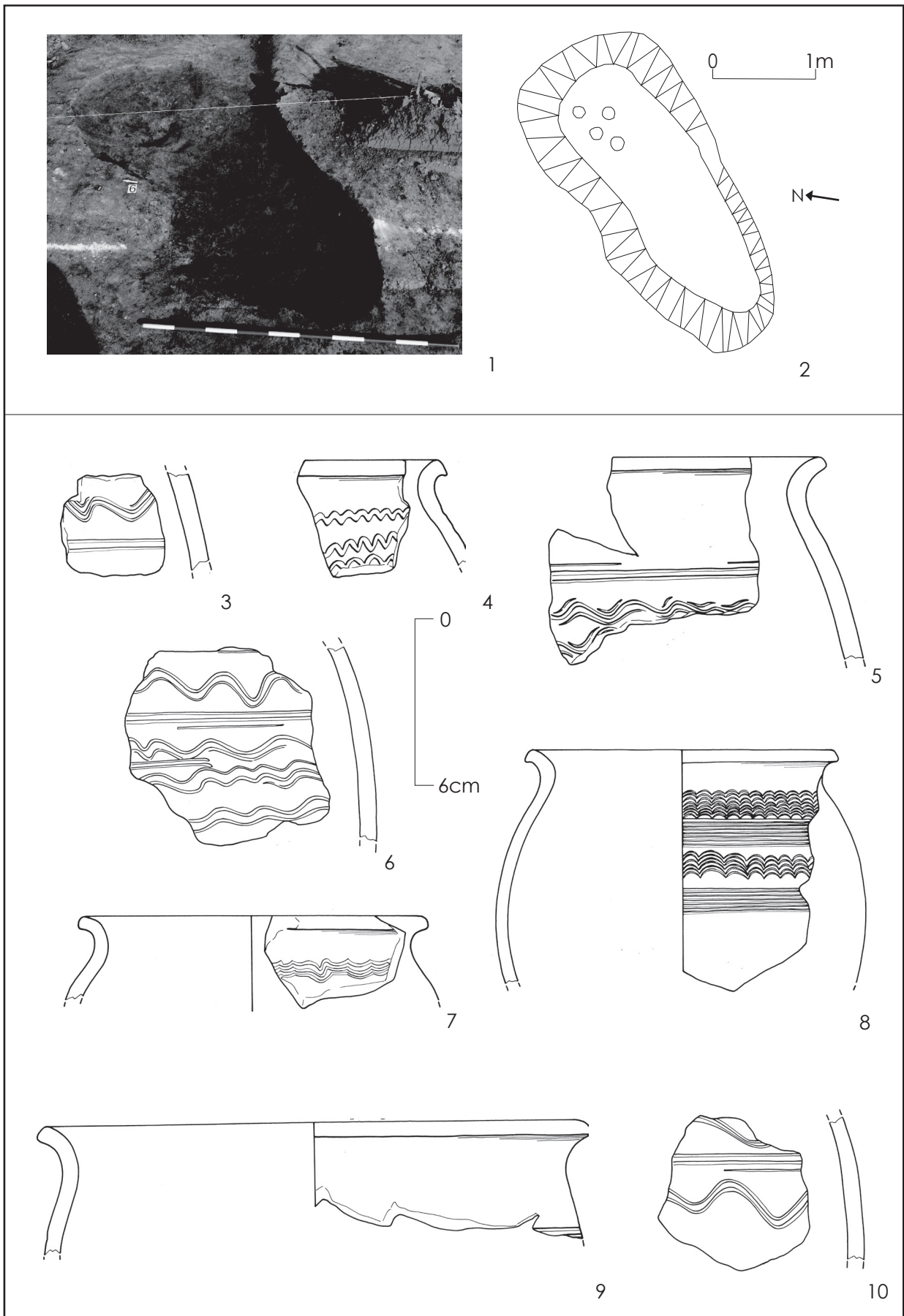
Obr. 4 Chorvátsky Grob-Čierna Voda. Odkrytá časť sídliska (foto autor)

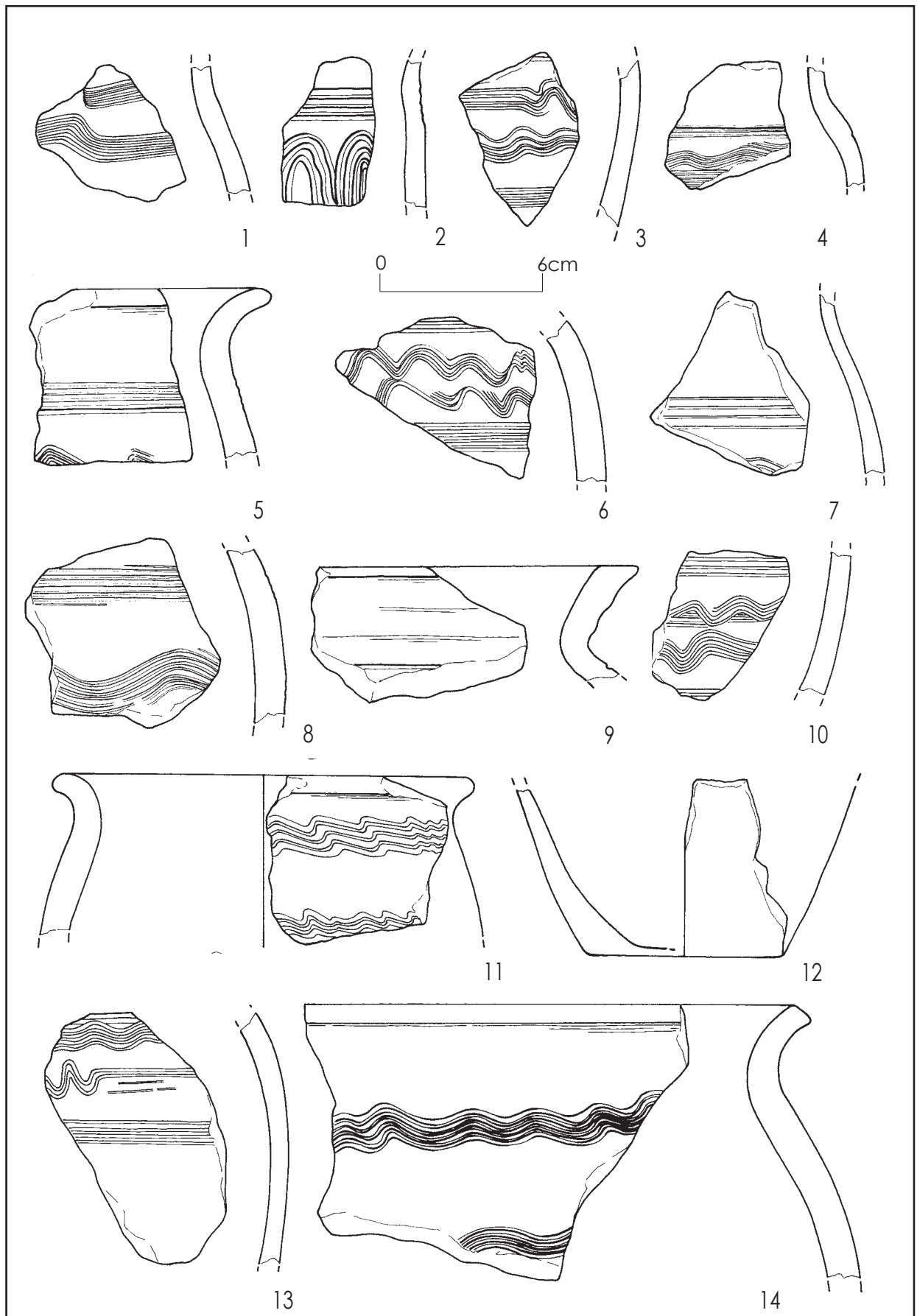
Obr. 5 Chorvátsky Grob-Čierna Voda. Odkrytá časť sídliska (foto autor)

Obr. 6 Chorvátsky Grob-Čierna Voda. Plány vybraných včasnostredovekých objektov

Obr. 7 Chorvátsky Grob-Čierna Voda. Objekt 6 (foto autor)

Obr. 8 Chorvátsky Grob-Čierna Voda. Výber včasnostredovekej keramiky

hlavne na pleciach a hrdle nádoby. Malé zastúpenie dien nám ukazuje, že dolné dve tretiny nádob nie sú zdobené; môže to byť veľmi relatívne, pretože v skúmanom súbore je len malé percento tejto časti nádob.

Na niektorých zlomkoch dien sa na spodnej vonkajšej časti nachádzajú zvyšky krusty, ktorá vznikla pri ukladaní nádob na oheň. Na väčšine nádob sú badateľné stopy po obtáčaní na hrnčiarskom kruhu (povrch je jemne vyhladený).

Hmota väčšiny nádob obsahovala väčšie množstvo minerálnych štruktúr, hlavne prímies sludy, veľkých medzi 1 – 5 mm (hodnotenie bolo možné urobiť iba makroskopicky). Rozloženie minerálnych štruktúr v hmote hliny bolo rovnomerné. Ojedinele sa objavil jemne plavený materiál s prímiesami rastlinného pôvodu. Povrch väčšiny nádob je drsný, niekedy jemne dohladený. Nádoby v skúmanom súbore sú väčšinou redukčne vypálené (črepy sivej, hnedej a hnedočiernej farby).

Typologická náplň sídliskovej keramiky z 8. storočia ešte stále nie je v severnej časti Karpatskej kotliny systematicky spracovaná. Vzhľadom na absenciu v ruke modelovaných hrncov datujeme keramiky z výplní objektov v Čiernej Vode do druhej polovice 8. – až začiatku 9. storočia.

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdobu tvorí dvojité vlnovka vytvorená 5 hrotým hrebeňom v horizontálnom smere na pleciach nádoby. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr. Farba črepu je hnedosivá. Nádoba je redukčne vypálená (obr. 8: 1).

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdobu tvoria horizontálne obežné línie tvorené trojhrotým nástrojom. Trojlíniové vlnovky sú vytvorené jednohrotým nástrojom. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr. Farba črepu je sivá. Redukčný výpal (obr. 8: 2).

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdoba je tvorená rytými obežnými trojlíniami vytvorenými trojhrotým nástrojom. Medzi nimi sa nachádzajú dva rady horizontálne umiestnených vlnoviek, vytvorených jednohrotým nástrojom. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr. Farba črepu je hnedá. Redukčný výpal (obr. 8: 3).

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdoba je tvorená rytými obežnými líniami trojhrotým nástrojom, medzi ktorými sa nachádza vlnovka tvorená piatimi rytými vlnovkami. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr. Farba črepu je hnedo sivá. Redukčný výpal (obr. 8: 4).

Fragment okraja hrncovitej nádoby. Výzdoba pod okrajom je tvorená obežnými líniami vytvorenými päťhrotým nástrojom, pod ktorými sa nachádzajú vlnovky vytvorené trojhrotým nástrojom. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr (slúda). Farba črepu je hnedo-sivá. Redukčný výpal (obr. 8: 5).

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdobu tvoria dva horizontálne rady línií vytvorené päťhrotým nástrojom. Medzi týmito radmi sa nachádzajú dva rady vlnoviek vytvorené trojhrotým nástrojom. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr. Farba črepu je hnedá. Redukčne vypálené (obr. 8: 6).

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdobu tvorí horizontálna obežná línia vytvorená trojhrotým nástrojom, pod ktorou sa nachádza bližšie nedefinovatelná vlnovka. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr (slúda). Farba črepu sivá. Redukčný výpal (obr. 8: 7).

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdoba je tvorená horizontálnymi obežnými líniami a vlnovkou, ktoré sú vytvorené sedemhrotým nástrojom. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr (slúda). Farba črepu je hnedá. Redukčný výpal (obr. 8: 8).

Fragment okraja hrncovitej nádoby. Farba črepu je oranžová. Oxidačne vypálená (obr. 8: 9).

Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdobu tvoria dva rady horizontálne usporiadaných obežných línií, medzi ktorými sa nachádzajú dva riadky vlnoviek vytvorených 3 a 4 hrotým nástrojom. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr (slúda). Farba črepu je hnedá. Redukčný výpal (obr. 8: 10).

11. Fragment okraja hrncovitej nádoby. Výzdobu tvoria dva riadky vlnoviek pod hrdlom nádoby, ktoré sú vytvorené, štvorhrotým nástrojom. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr (slúda). Farba črepu je sivo-hnedá. Redukčný výpal (obr. 8: 11).

12. Dno hrncovitej nádoby. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr (slúda). Farba črepu je hnedá. Redukčný výpal (obr. 8: 12).

13. Fragment z tela hrncovitej nádoby. Výzdobu tvoria obežné horizontálne línie vytvorené štvorhrotým nástrojom, medzi ktorými sa nachádzajú vlnovky vytvorené dvojhrotým a štvorhrotým nástrojom, pričom 4 hrotý nástroj zasahuje do obežných línií. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr (slúda). Farba črepu je hnedo-sivá. Redukčný výpal (obr. 8: 13).

14. Fragment okraja hrncovitej nádoby. Pod okrajom nádoby sa nachádza vlnovka vytvorená päťhrotým nástrojom a pod ňou vlnovka vytvorená štvorhrotým nástrojom. Hlina obsahuje veľké množstvo minerálnych štruktúr (slúda). Farba črepu je hnedá. Redukčný výpal (obr. 8: 14).

Pri predstihovom archeologickom výskume v Chorvátskom Grobe – Čierna Voda sa formou sledovania výkopov podarilo zistiť osídlenie z neskorej doby kamennej (eneolit - ludanická skupina), staršej doby železnej a z časnostredovekého obdobia (8. – 9. stor.). V juhovýchodnej časti skúmanej plochy sú doložené stredoveké sídliskové jamy hospodárskeho charakteru. V období avarského kaganátu tvoril tento región súčasť severnej hranice výskytu nomádskych pohrebísk (Zábojník 1999, mapa 1) s lokalitami Bratislava-Vajnory (Kraskovská 1948, 13–17), Bernolákovo (Kraskovská 1962; Mináč 1978, 61–69) a Senec (Točík 1978, 181). V 9. storočí bolo celé územie pravdepodobne pod kontrolu hradiska Neštich nad Svätým Jurom (Kraskovská 1963; Farkaš 1995; Turčan 2000; Vavák 2006). Skúmané sídlisko je súčasťou

väčšej aglomerácie, ktorej súčasťou sú pravdepodobne aj sídliskové objekty preskúmané pracovníkmi SNM – Archeologického múzea v Bratislave (Turčan 2008). Uskutočnený záchranný výskum na polohe Vlčie kúty doložil pomerne intenzívne polykultúrne osídlenie lokality.

Archeologický výskum v Chorvátskom Grobe časť Čierna Voda je ďalším krokom k poznaniu materiálnej kultúry včasnostredovekých sídlisk na Slovensku.

LITERATÚRA

BARTÍK, J. NS č. 35/2007

EISNER, J. 1952: Devínska Nová Ves. Slovanské pohřebište. Bratislava.

FARKAŠ, Z. 1995: Ojedinelé nálezy zo Svätého Jura. AVANS v roku 1993. Nitra, s. 40.

FUSEK, G. 1994: Slovensko vo včasnoslovanskom období. Nitra.

ČAMBAL, R. – GREGOR, M. 2005: Dunajská Lužná v praveku. Dunajská Lužná.

ČAMBAL, R. 2006: Záchranný výskum v Dolných Janíkoch. AVANS v roku 2006, s. 55.

KRASKOVSKÁ, L. 1948: Staroslovanské pamiatky z Bratislavy. In: Slovanská Bratislava I. Bratislava, s. 14–21.

KRASKOVSKÁ, L. 1962: Pohrebisko v Bernolákove. Slov. Arch. 10, s. 425–476.

MINÁČ, V. 1978: O osídlení Bratislavskej brány v 7.-8. storočí. In: Zborník SNM 72, Hist. 18, s. 61–81.

TOČÍK, A. 1978: Senec. In: Chropovský, B. (ed.): Významné slovanské náleziská na Slovensku. Bratislava.

TURČAN, V. 2000: Príspevok k poznaniu včasnostredovekého osídlenia Svätého Jura pri Bratislave. In: Zborník SNM 94, Arch. 10, s. 123–136.

TURČAN, V. 2008: Včasnostredoveké sídliskové objekty z Chorvátskeho Grobu. In: Zborník SNM 102, Arch. 18, s. 139–151.

VAVÁK, J. 2006: Gombíky zo včasnostredovekého hradiska vo Svätom Jure. In: Zborník SNM 100, Arch. 16, s. 331–338.

ZABOJNÍK, J. 1999: Materiálna kultúra nálezísk z obdobia avarského kaganátu na Slovensku (Stav, možnosti a perspektívy štúdia). In: Slovensko a európsky juhovýchod. Bratislava, s. 189–222.

FRÜHMITTELALTERLICHE OBJEKTE AUS CHORVÁTSKY GROB, ORTSTEIL ČIERNA VODA

MÁRIO BIELICH – KRISTIÁN ELSCEK – PETER ŠIMČÍK

Die archäologische Forschung in Chorvátsky Grob, Ortsteil Čierna Voda wurde durch den Bau des Wohnkomplexes „Triangel“ hervorgerufen. Während der Grabungen untersuchten wir Teile einer polykulturellen Fundstelle. Wir erfassten Siedlungsspuren aus der Jungsteinzeit, Früheisenzeit und dem Frühmittelalter (8. – 9. Jahrhundert). Die frühmittelalterlichen wirtschaftlichen Objekte konzentrieren sich im Südostteil der Grabungsfläche. Sie enthielten meistens Keramik und Tierknochen. Es handelt sich um topfförmige Gefäße verziert mit Wellen und umlaufenden Linien. Für die Verzierung der Gefäße benutzte man einen Kamm oder ein einzinkiges Gerät. Zu den spärlichen Metallfunden gehört ein Messer und Fragmente eines Metallbeschlags.

mariobielich@seznam.cz

*Mário Bielich
AÚ SAV Nitra
Akademická 2
949 01 Nitra*

peter_simcik@centrum.sk

*Peter Šimčík
Ul. Sv. Vincenta 4
Bratislava 821 03*

nrauels@savba.sk

*Kristián Elscsek
AÚ SAV Nitra
Akademická 2
949 01 Nitra*